

96123054-0	03/12/2025	כלכליסט - כותרת	עמוד 1	1/2	15.4x2.97
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

אני אמן, אני ימני, ואני לא שופר של סמוטריק' ובן גביר :

דוד
(דוכי)
כהן

הולך דוד

האמן דוד (דוכי) כהן: "האמנות שלי
לא מייצגת את הממשלה" // יקיר שגב, עמ' 22

27.2x31.57	2/2	עמוד 22	כותרת - כלכליסט	03/12/2025	96123053-9
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

אני אמן, אני ימני, ואני לא שופר של סמוטריץ' ובן גביר :

"אני אמן, אני ימני, ואני לא שופר של סמוטריץ' ובן גביר"

דוד (דוכי) כהן, מהאמנים הצעירים הבולטים של הציונות הדתית, רוקם סנדלי שורש, מצלם וידיאו ארט בהר הרצל, חי בטוויטר ועוסק בשאלות של זהות וגבריות. עבודה שלו נרכשה על ידי הכנסת, ועכשיו הוא מציג תערוכה במעלות, ואומר: "האמנות שלי היא לא סטיקר להפגנות" / יקיר שגב / צילום: דניאל חנוך

בתערוכה החדשה של דוד (דוכי) כהן במעלות הוא יצר בהגדרה את רצועת הבר של סנדלי שורש מרגם אינדיאן, אחד מפי ריטי הלבוש שהכי מזוהים עם המגזר הדתי-לאומי. את הדוגמה המוכרת שלהם הוא רקם בעבודת יד ברקמת צלבים במשך חצי שנה. "תמיד הטריד אותי איך הסנדל הכי ישראלי הוא אינדיאני. מה לזהות שלנו ולאנדיאנים?", הוא מסביר, "רוב נועלי שורש בעולם נמצאים כאן. אלא שלי צחק שדוכי רוקם כמו גבר, כי זה מאוד צפוף ובכלל לא עדין כמו שזה אמור להיות. בתוך הדגם שתלתי עץ זית של גולני וכל מיני דברים מתוך החי והצומח של ארץ ישראל".

כהן (33) הוא מהקולות הבולטים בדור הצעיר של האמנים הדתיים. הוא לא מצניע את זהותו ואת עמדותיו הפוליטיות המורכבות ביחס לאמנות, לגבריות, לדת ולחילון. עבודתו "בארץ ישראל", שבה חקק יריגות את המלים הפותחות את מגילת העצמאות על גבי לוח שיש שמוכר מצבה, נרכשה על ידי הכנסת ומוצגת במוזיאון הכנסת החדש. כעת הוא מציג את תערוכת היחיד "באיוה שבט אתה?" בגלריה ע"ש אפטרברגר במעלות תרשיחא, באוצרות מיטל קילמניק.

קבר הרצל כקבר צדיק דתי

חומרי הגלם של כהן תמיד ישראליים מאוד – מאות חולצות משומשות של בני החברה הדתית-לאומית, מותגי נעליים כמו בלנסטון ורדבק וכאמור סנדלי השורש. את הסנדלים הוא נוהג לבתר ולקבור בבטון כדי ליצור מהם תבליטים מופשטים, אבל גם שרידים ארכיאולוגיים ישראליים שיתגלו בעתיד, ולא במקרה – כהן הוא גם היסטוריון צבאי במג"ב. מחקריו הובילו

אותו בתערוכה הנוכחית גם לפרוצדורות ההנצחה הרשמית של מדינת ישראל. הוא מצא בארכיון הציוני המדיני דוגמה של כרטיס הזמנה רשמי להלוויית חיים ויצ"מ, שתוכננה לפני מותו בסוד. כהן צילם והפך אותה לחותמת שבה החתים את קיר התערוכה מאות פעמים. "התוצאה היא בין אנדרטה רשמית לקיר זיכרון מסטיקרים של חללים אלמוניים", הוא מסביר. במקביל, הוא חוקר קעת במסגרת תואר שני בהיסטוריה את חלקת גדולי האומה בהר הרצל. בתערוכה הוא מציג וידיאו ארט שבו ניסה להפוך את חלקת קבר הרצל באופן פיראטי מקבר ממלכתי-חילוני למקום המאפשר פולחן בסגנון קבר צדיק. עובדי החלקה גילו די מהר את ההתערבות שלו, והעבודה הועלמה. לעבודות יש מומד פוליטי ברור, במעט הזמנה לדיון פוליטי.

"אני אדם מאוד פוליטי, והעבודות הן גם פוליטיות. אני חי ומצייץ בטוויטר (ובטלגרם) רם קצת, ושם גם מקבל את החרשות. אבל באמנות אני משתדל לא להיצמד לאקטואלי ולפוליטי ברמת מה שקרה אתמול, ונראה לי שלהיכנס לסטוריו וליצור מהצר הימני פחות מעניין. אגב, גם מהצר השמאלי לא חסרים פלקטים ואמנות רדודה וחרממדיה. לי חשוב יותר לדבר על היחס שלנו למגילת העצמאות, לארץ ישראל, למקור הסמכות שלנו, לחיבור שלנו למקום הזה, ומה אנחנו עושים עם זה. העבודה שנרכשה כעת על ידי הכנסת היא כזו, צדדים פוליטיים שרבים מתחברים אליה, כל אחד מכיוונו. זו לא אמנות שהיא סטיקר להפגנות".

אתה חושש שהזהויה שלך כאמן ימני מופריע לך בעולם האמנות הישראלי? "אני אמן, אני ימני, אני עושה אמנות, ואני מקווה שהיא טובה. אני לא מעסיק את עצמי במאמר הידוע של ד"ר גרעון עפרת מ-2003, 'האם תיתכן אצלנו אמנות של הימין'. אני מודע לכך שבשרה האמנות אני נחשב חריג, אבל האם זה חוסם אותי? אני מציג, ברוך השם רוצים לראות עבר דות שלי, יש לי במות. אבל אני כן מרגיש שזו איזו משקולת. ברור שהמצב הרבה יותר טוב מלפני 20 שנה, ואני גם לא נושא על גבי את כל האמנות הימנית. שרה האמנות הישראלית התפתח מאוד

מאז, ועדיין חלק מהאמנות הימנית או הלאומית-דתית נותר פלקטי, בוסרי ולא ברמה מספיק טובה. ברוך השם יש מספיק אמנות גרועה לכולם. "האמנות שלי לא מייצגת את הממשלה ולא את עוצמה יהודית, ולא כל מיני קור לות שעולם התרבות הישראלי תופס כמי שהורסים אותו. ביני לבן גביר, למשל, אין שום אינטראקציה, ואותו הרבר עם סמוטריץ', אף שלכאורה גרלנו ולמרנו באותו בית גידול. אני לא מייצג אף אחד, ואני

יצירות של כהן מהתערוכה (מלמעלה למטה): לוח שיש עם משפט הלכות מתוך חולצת הישיבה התיכונית, רקמה של סנדלי שורש וקטלוג החולצות. חומרים ישראליים מאוד

בוודאי לא שופר שלהם". התערוכה במעלות היא גם חזרה למר קום שגדלת בו. "אבא שלי הגיע למעלות לאחר פגוע הטרור הקשה, בגרעין הנח"ל הראשון אי פעם בעיירת פיתוח, שם הוא הכיר את אבא שלי שהגיעה כבת שירות. היה לי חשוב להציג במעלות כי רציתי את השיבה הזאת הביתה. בניגוד לרוב הסטודנטים לאמנות לפני שהתחלתי ללמוד לא החזקתי מכחול, אבל כן ידעתי לפסל קצת. למדתי בפרדס (בית הספר הדתי לאמנות, שפעל עשור ונסגר ב-2022 – י"ש), שהיה עברי המר קום המושלם, נתן לי את החופש להתפרע ולצלול עמוק למגוריות".

אתה מרבה לעבוד עם חולצות מחזור ומסלול של נערים שלומדים בישיבות, שאתה מפסל באמצעותן או אפילו רוקם לתוכן. "העניין שלי בחולצות קשור לישל"צ (ישיבת ירושלים לצעירים) של מרכז הרב – י"ש), שבה למדתי בירושלים. זה מוסד פנימייתי אליטיסטי ברמה מאוד גבוהה. אני הגעתי לשם מהפריפריה אחרי שבדקו אם אני מספיק ילד טוב, דוס וצדיק וכו'. המור סד נהיה חלק ממה שאתה, וכמו כל מוסד כזה – יש לו מסורות, כמו החולצות שכולם מסתובבים איתן. אספתי אותן וכרכתי אותן כמו דגמים בקטלוג של חנות ריפור שניתן לעיין בהן. יש לי מאות חולצות כאלה, כל אירוע וכל מחזור מקבלים חולצה משלהם. זה נעשה באופן ספונטני והתנדבותי על ידי התלמידים, זה אתוס שצומח מלמטה".

"בחברה חדימינית סגורה"

בעבודה אחרת הוא מציג כוורת של בני דים. "פניתי לחברים ומכרים וקניתי מהם

חלק מהאמנות הלאומית-דתית נותר בוסרי, גם מהצר השמאלי לא חסרים פלקטים. ברוך השם יש מספיק אמנות גרועה לכולם"

את הבגדים שהם לבשו באותו רגע. יצרת חתר של גברים צעירים דתיים-לאומיים בני 17 עד 30 שכולם בעלי אותו קוד לבוש. בתוך סטריאוטיפ הלבוש הספרטני של הציונות הדתית מתגלות דקויות, ואפ"י לו בורגנות. היו לפעמים פריטים שעלו 1,000-1,200 שקל. בסוף, למרות הפשטות האידאולוגית לכאורה, עלה לי להפיק את העבודה הזו הון תועפות".

יש משהו מאוד פטישיסטי בעבור דות האלה – העיסוק בנעליים, בסנדלים, במלבושים של נערים בפנימיות, בחדרי הלבשה – אף על פי שהעירום נעדר. "זה חדר הלבשה מדומיין, הוא לא קיים. אבל בפנימייה שבה למדתי גרים שמונה חבר'ה בחדר די קטן, במיטות קור מותיים. חיינו אחד בתוך השני בחברה חדימינית די סגורה. אף אחד לא הולך לשירותים רק בשביל להתלבש, אז אתה רואה אותם בבוקסרים. בעבודה התחוושה היא גם של איזשהו גוף קולקטיבי כמעט, איזשהו חיבור בין כולם. ויחד עם זה יש פה גם ביקורת על הרבר הזה. במרפס האלה יש המון מרכיבים שנראים אותו דבר, וגם רוצים להיות ביחד, אבל גם רוצים כל אחד למשוך לסיפור הפרטי שלו. והמתח הזה מלווה הרבה מהאמנות שלי".